

Riethoofse Jacops Hoogaarts wordt Jacob Govaert in Gent

A.G. Govaert

GOVAERT kortverhaal: 1555-1660. Onze 17de -eeuwse voorvader Jacobus Govaert uit 1635-1719 is een belangrijke spilfiguur naar onze Zeeuwse genealogie. Jacobus Govaert, geboren te Riethoven in het Nederlandse Noord-Brabant is onze voorouder. Hij is de Gentse stamvader uit Riethoven. De ontdekking dat onze Gentse "stamvader" Jacobus Govaert niet uit het Oost-Vlaamse Gent komt, maar uit Riethoven in Noord-Brabant bij Bergeijk, nabij Eindhoven, is iets waar je als genealoog altijd naar uitkijkt. Het is het stukje van de puzzel dat ontbreekt waarvan je hoopt dat je het ooit zult vinden.

Jacobus (Jacob) Govaert (Jacop Hoogaart)
Mijn voorouder _ 10 GENERATIES TERUG
Uit het Noord-Brabantse Riethoven komt in Gent.
1635-1719

We houden zijn geboorte rond 1630. In de gedelen van Gent zou hij de zoon zijn van Jacobus (Jaques) Sr. Govaert, zegt het ten onrechte. Wat betreft zijn geboorteplaats vinden we in legaten en processen uit 1689 het bewijs dat onze Jacobus afkomstig is uit Riethoven, bij Bergeijk. Zijn familienaam is fonetisch getransformeerd van een Riethoofse dialect Hoogaart(s) in Gent tot Hogaerts en Govaerts. Trouwens, in Gent vinden we onze Jacobus Govaert onder talloze gekke schrijfwijzen, zoals Hoegaert, Hagart, Hogaert, Govars, Goevaert.

Zo ontdekken we ook dat de ouders van Jacobus uit Riethoven. Hoogaart Jacobs (patroniem naamgeving) en Jenneken Willems zijn. In het schepenregister te Bergeijk, bij de erfenis van vader Hoogaarts Jacobs in 1687, vinden we de personen uit de Gentse gedelen en processen. Hier is Jacob Hoogaarts als zoon van de overledene en er wordt vermeld dat hij in Gent woont. Er zijn ook zussen Jenneken en Yken, evenals een Elisabeth Hoogaarts getrouwd met Adriaan de Corte (Cortens), beiden overleden voor 1687. Bartel Laureijs Bodbergen is voogd. Hij is de gehuwde oom van Jacobus Govaert, over zijn tante Joanna Marten Jacobs. Joanna is de zus van Jacobus 'vader Hoogaarts Jacobs.

In de nalatenschap van Jacobus Govaert in Gent lezen we als voogd van de minderjarige kinderen van Jacob met zijn 4e vrouw Amelberge Vael, een "kozijn" Cornelis de Corte. De vader van Cornelis de Corte (Cortens) is bijgevolg een X Corte (Cortens), die getrouwd is met een zus van Jacobus Govaert.

In Riethoven ontdekken we dn ook zus Elisabeth (Lijsken) Govaert (Hoogaarts). Dit wordt bevestigd te Riethoven in Noord-Brabant als het gezin van Adriaan Cortens en Elisabetha Hoogaarts. Hun zoon en "Cousijn" van Jacobus Govaert te Gent, Cornelius de Corte (Cortens), is peter bij de geboorte van onze stamvader Cornelius Ludovicus Govaert, zoon van Jacobus Govaert, op 30 april 1706 in Gent. Na het overlijden van zijn ouders in Riethoven verhuisde dit neefje van Jacobus naar Gent.

In Riethoven bevindt zich het landgoed met woning en goederen in Rijshoven (Riethoven) onder de Bank van Bergeijk in de Meyereye van s'-Hertogenbosch in Noord-Brabant.

We lezen in 17e eeuwse Gentse processen, verpakt in een dikke map “Govaert”, met antiek-oude, ongeopende perkamenten, een juridisch geschil over de erfenis tussen Pieter Bandoncq en onze Jacobus Govaert, over een pand van Jacobus gelegen in de Meyerye van s 'Hertogenbosch. De Meyerye is een streek in het noordoosten van Nederlands-Brabant. De hertog van Brabant benoemt een “Meijer” als bovenlokaal bestuur. De naam Meijerij of burgemeester verwijst naar deze lokale vorm van bestuur. De woning in "Ryshove" is gelegen onder de Banck van Bergeijk of Bergeik. Ryshoven of Riethoven.

We hebben in Riethoven een “Acte van transport” uit 1696. Jacob en Jenneke (Jacob's zus) Hoogaarts verkopen openbaar een woning, binnenplaats en aangelag (land) met een vervallen “Brouwhuijske” aan de Voort te Riethoven (Inv. 35 f309verso). Voort of "de Voort" is een gehucht ½ km ten zuiden van de dorpskern van Riethoven. De verkoopwaarde in 1696 is 500 Brabantse gulden. Het is Cijnsland van de abt van Sint-Jacobs in Luik. Een “voorde” is een oversteekplaats over de rivier, soms een waadplaats of brug. Het bestaat uit enkele huizen op de kruising van de weg Riethoven – Westerhoven met de weg Boshoven – Eind, nabij de oversteek van de Heijereindse Loop.

We lezen de akte over een lopende rechtszaak uit 1689 tussen Pieter Bandonck en Jacobus Govaert waarin het eigendom van huis met “catheylen” en “landerijen” in Rijshoven wordt beschreven.

In het notarieel register van schepen te Bergeijk op 15 januari 1687 staat een verdeling van de goederen te Riethoven onder de kinderen van Hoogaart Jacobs. Bij de genoemde kinderen vinden we onze Jacob Hoogaarts (Govaerts). Hij wordt hier ook vermeld "woonachtig in Gent". Zijn zus Elisabeth (Lijsken) Hoogaarts is getrouwd met Adriaan Cortens (De Corte), wiens zoon Cornelis De Corte in Gent voogd is over de kinderen van Jacobus. Er zijn ook zusters van Jacobus, een Jenneken (Johanna) en Yken (Ida) Hoogaarts. Als eigendom in Riethoven is er een woonhuis, keuken, bovenkamer en bijgebouw, naast Riethoof gronden zoals Keersopperbeemd, Heijbogt, een akker met de naam Schutsboom, Daalakker, en een akker met de naam Sijmon Laureijs Bogt. De curator van de nalatenschap heet Jan Willem Goossens, de rentmeester van St-Jacobs uit 's-Hertogenbosch is Beresteijn. Marcelis Roelofs en Bartel van Oirle zijn wethouders in Riethoven.

Dit goed zou deel uitmaken, zo wordt betwist, van de erfenis van Jacob's eerste en nu overleden vrouw Anna de Worme, want zonder huwelijkscontract behoort een goed van Jacobus Govaert ook toe aan Anna de Worms. Deze nalatenschap wordt niet genoemd in de eerste erfenis-versie van Anna de Worms en wordt daarom door Pieter Bandoncq, haar eerste en onwettige zoon, betwist als een ontbrekend onderdeel van zijn nalatenschap. De juridische uitspraak is dat Pieter Bandonck te snel met zijn proces begint en dat het deel van de erfenis van Riethoven in behandeling is. Dit zou langer duren, omdat het goed gelegen is buiten de jurisdictie in het Staatse of Nederlands Noord-Brabant.

Boer-Handelaar in Gent.

Sommige jonge mannen, zoals onze voorvader Jacobus Govaerts (Hoogaarts), vertrokken om zich in andere landen en steden te vestigen. Hij werd geboren in Riethoven, in het verre Noord-Brabant. Van daaruit wordt hij als handelaar of leerling naar Gent gestuurd om zaken te doen. Dit was mogelijk rond de steden, zoals in een grote stad als Gent. Het contact met de heimat in Riethoven en Bergeijk in Noord-Brabant is verwaterd en verdwijnt na verloop van tijd volledig. Dit geldt vooral als men op de nieuwe plek een huwelijkspartner heeft gevonden. In het geval van afstammelingen blijft alleen via mondelinge legenden en verhalen,

soms in oude legaten met de ganzenveer geschreven, zoals over onze Jacobus Govaert, de herinnering dat voorouders uit het buitenland kwamen.

Velen uit Bergeijk verdienen goed met handel. De samenstelling van de handelshuizen bestond uit gezinsleden. De correspondenten in het buitenland zijn broers, neven of ooms. Aan het einde van de 16-17e eeuw trokken veel familieleden naar verschillende Europese handelssteden. De handelsbetrekkingen met het thuisland werden via correspondentie onderhouden. Deze emigranten organiseren zich lokaal in stedelijke “handelsnaties” om hun privileges en rechten te verdedigen. Toch mag de impact van de familiestructuur niet worden overschat. Vaak werden ze aan hun lot overgelaten zonder noemenswaardige financiële steun.

Bruiloft van Jacobus Govaert en Anna de Worms.

Onze voorvader Jacobus Govaert trouwde met Anna de Worms uit Vinkt, een gehucht in West-Oost-Vlaanderen, nu onderdeel van Deinze. Het dorp Vinkt is gelegen nabij West-Vlaanderen, aan de weg Aalter-Deinze en Aarsele naar Nevele. Vinkt ligt 10-15 km van Meulebeke en 10 km van Tielt en is gelegen aan de belangrijke handelsroute naar de grote stad Gent.

Jacobus Hoogaert en Anna Worms traden op 3 april 1668 op in Gent-Sint-Michiels-Noord als voorhuwelijkse getuigen van Maria de Block en Judocus Seys. Maria de Block was op 19 mei 1666 de dooppeetmoeder van Maria Joanna Govaerts, op naam van Maria della Faille. Huwelijksgetuigen van Maria de Block zijn Phillipa de Block en Ludovicus de Meyere, huurder van het bijhuis van Jacobus Govaert en Anna Worms. Onze familie Govaert heeft altijd nauwe banden met landbouw en handel. Jacobus Govaert was in 1719 een welgesteld persoon met een groot stenen huis aan de noordzijde in de Zwartzusterstraat in Gent-Sint-Michiels-Zuid. Zijn huis is gelegen naast het huis van Kaprijke, namelijk Franschoys Secleyn.

Aan de noordelijke zijde in Zwartzusterstraat 2, in Gent-Sint-Michiels-Zuid, op de hoek met Onderbergen staat een huis dat ooit deel uitmaakte van het voormalige klooster van de Grije Zusters, dat later het gildehuis van de Brouwers werd. Onze Jacob zou hier betrokken kunnen zijn. Bij zijn erfenis zijn een kuiper en een timmerman voogd over zijn jongste kinderen. Bij een erfenis hofstede uit Riethoven was er ook een “brouwhuisken”.

1e huwelijk: Anna de Worms (1662-1688): 26 jaar getrouwd.

Jacobus huwde Anna de Worms vóór 1662. Er is geen register van de periode van hun huwelijk. Uit een proces met Petrus Bandonck haar onwettige zoon, zouden Jacob en Anna enige tijd samen in Riethoven hebben gewoond. Ze hebben 7 kinderen in Gent-Sint-Michiels-Noord in 1663-1688. Anna Worms kreeg op 17-jarige leeftijd een onwettig kind, Pieter, van de 45-jarige Gerardus (Gheeraert) Bandonck. Anna Worms overlijdt in Gent-Sint-Michiels-Zuid op 20 juli 1688. Ze was toen 51 jaar oud.

2e huwelijk: Magdalena Verhaghen (1689-1693): 4 jaar getrouwd.

Jacobus trouwde op 30 april 1689 in Gent-Sint-Michiels-Zuid met de weduwe Magdalena Verhaghen. Ze werd geboren in 1622. Op 67-jarige leeftijd trouwde ze met onze 60-jarige Jacobus. Uit dit huwelijk zullen we zeker geen kinderen vinden. Magdalena stierf in Gent-Sint-Michiels-Zuid op 24 november 1693.

3e huwelijk: Maria van Overbeke (1694-1697): 3 jaar getrouwd.

Jacobus trouwde, 64 jaar oud, in 1694 met de 39-jarige Maria van Overbeke, dochter van Pieter. In de legaten van Marie van Overbeke vinden we zusters en erfgenamen in Gent Sint-

Michiels en Sint-Niklaas. Maria komt uit een Gentse familie van notarissen, officieren en chirurgen. Ze trouwen in hogere sociale kringen in Gent. Maria stierf in 1697 op 42-jarige leeftijd, 3 jaar na het huwelijk. Ze heeft geen kinderen. Ze wordt begraven in de Sint-Michielskerk voor de kapel van de Maagd Maria met een dubbele uitvaartdienst.

4e huwelijk: Amelberga Vael (1699-1719): 20 jaar getrouwd. Jacobus Govaert trouwde, 70 jaar oud, op 21 september 1699 in Gent-Sint-Baafs met de 44-jarige Amelberga Vael, dochter van Cornelis. Het echtpaar Jacobus en Amelberge vinden we als getuigen bij het 2e huwelijk van dochter Maria Joanna Govaert met Jacobus Schepers op 9 maart 1710 in Gent-Sint-Michiels-Zuid. Schoonzoon Schepers komt uit Hengstdijk, gevestigd in Hulst in Zeeuws-Vlaanderen. Uit Jacobus 4e huwelijk vinden we 4 kinderen, geboren in 1700-1706 in Gent - Sint-Michiels-Zuid.

Na 1706 zijn er geen kinderen meer. Jacobus moet 76 jaar oud zijn. Na de dood van de 90-jarige Jacobus in 1719 trouwt Amelberge Vael op 30 april 1724 te Gent-Sint-Michiels-Zuid met een zekere Joannes Baptiste Josephus Ris.

Jacobus overlijdt op 23 mei 1719. In de begraafboeken van Alexianen lezen we in de Sint-Michielsparochie over Jacob Govaert, fs. onbekend, begraven op 25 mei 1719, uit de Sint-Michielsparochie, wonende te Zwarte Zusterstraat - LXVIII nr. 21-f63- recto. Hij stierf op 23 mei 1719. In zijn erfakte van 1720 lezen we dat de naam van zijn vader Jacobus (Jacques) Govaert was. Dat is de verkeerde interpretatie van de Gelre naamgeving. Zijn vader is Hoogaart (Govaert) Jacobus. In Gent is patroniem geen traditie.

De erfgenamen of comparanten zijn zoon Louijs Livinus Govaert, schoonzoon Jacobus Scheppers (getrouwd met dochter Marie Jenne Govaert), beiden in leven zijnde kinderen met zijn 1ste vrouw Anne de Worme. Ver-neef Cornelius de Corte, zoon van de neef van Jacobus, is deelvoogd van Franchoise Govaert en Cornelis Govaert, de minderjarige kinderen van Jacobus en Amelberge Vael. Verder is er weduwe Amelberge Vael, dochter van Cornelis Vael, als erfgename en tweede voogd van haar eigen minderjarige kinderen.

De erfenis bestaat uit 2 delen. Het 1ste deel van de erfenis betreft de woning te Gent-Sint-Michiels met toebehoren, gelegen in de noordelijke zijde Zwarte Zusterstraat, met de achterkant eindigend in de Jonkvrouwe Mattestraat. Het huis van onze Jacobus Govaert is een statig stenen huis met erf. Het huis grenst enerzijds aan het Huis van Kaprijke, bewoond door de Heer van Kaprijke, Franciscus de Seclyn, anderzijds aan het huis van Sebastiaen de Cock. Ik meen dat dit huis dicht gelegen is aan de oostelijke kant van de straat met Onderbergen.

Het tweede deel van de erfenis bestaat uit een boerenhoeve met erfwoning en landerijen in Vinkt. Daarnaast zijn er in Vinkt en Wontergem zaaigronden. Jacobs 'eerste vrouw Anne de Worms komt uit Vinkt.

Een derde deel bestaat uit 2 landbouwgronden in Zomergem. Deze gronden komen later bij zijn dochter Maria Joanna Govaert.

Een vierde deel vinden we terug in de processen van Pieter Bandoucq en Jacobus Govaert: dit deel bestaat uit hoeve en gronden in "Ryshove" (Riethoven) gelegen onder de Banck van Bergheijck of Bergeik, gelegen in de Meyerye van s'Hertogen Bosch.

Betoogboeken Alexianen, LXVIII 21-f.63 recto [26813]
Jacob Govaert, overleden op 25 mei 1719 op deze akte.

Alexianen zijn belast met het verzorgen van de zieken buitenshuis en het begraven van de doden. Dit laatste werd vanaf 1663 een privilege van deze orde. De “Alexianen of Cellebroeders” noteren alleen degenen die kunnen betalen.

Jacobs 1e vrouw Anna Worms stierf 30 jaar voordien op 20 juli 1688 in Gent-Sint-Michiels-Zuid. Ze was 51 jaar oud en geboren in 1637 in Vinkt.

Sociale status van onze Jacobus Govaert.

Bij de geboorte van zijn 2e kind Maria Joanna Govaert in 19 mei 1666 en van zijn 3e kind met Anna Worms, zijn ‘weledelen’ getuigen peetouders:

M: Weledele Jonkvrouw Dame Maria Catherina della Faille. (1645 –1725). Zij trouwde te Gent-Sint-Michiels-Zuid op 6 aug. 1699 met Weledele Emmanuel Carolus Ballet, heer van Leenburg (Leeuwenburg), ‘rudder’ of ridder, ontvanger, boekhouder en schepen van Gent.

Bij de geboorte van Carolus Antonius Govaert in 1700 uit zijn 4e huwelijk met Amelberge Vael, zijn weledele peetouders:

P: Weledele Heer Antonius Baron van Pottelsberghe, Heer van Boulanchy (1652-1734). Hij is 1ste schepen (burgemeester) van de stad Gent.

M: Weledele Dame Carolina Francisca de Lalaing De Santbergen, Dame van Huysen (bij Oudenaerde) (D’Huyse). Ze is de vrouw van Ferdinandus Hypolitus Della Faille D’Huyse (1658-1722), heer van Audegoede, huwde te Gent-Sint-Michiels-Zuid op 16 september 1693.

Jacobus Govaert beweegt zich als voornaam burger binnen de bestuurlijke elite van Gent, wat we kunnen concluderen uit zijn woonplaats te Gent en de talrijke adellijke peetmoeders en peetouders bij de doop van zijn kinderen.

Handel en de daarmee samenhangende sociale en economische verhoudingen hebben invloed op prestige en positie in de samenleving.

We mogen niet vergeten dat Gent de administratieve hoofdstad van het graafschap Vlaanderen was en een belangrijk handelscentrum.

De Spaanse successieoorlog in 1708 heeft voor veel onzekerheid gezorgd bij de oude bestuurlijke elite en bij al degenen die ervan afhankelijk zijn in Vlaanderen. Na 1710 verhuisde het bestuur van Gent naar het Habsburgse Wenen.

Investeerders verleggen hun kansen om goedkoop onroerend goed op te kopen.

Het gezin Jacob Govaert en Anna de Worme heeft 7 kinderen in de parochie Sint-Michiels-Noord. De peetmoeders en peetouders bij hun doop zijn geen familie, maar burens en nobele Gentse bestuursleden. Dit geeft aan dat Jacob en Anna geen familie hebben in Gent en dat onze voorouders een prominente plaats innemen in de Gentse gemeenschap.

De Sint-Michielswijk valt wat betreft politieke en justitiële aangelegenheden onder een gebied die ingesloten is tussen de Houtlei en de Leie. Het ligt in de haven van Gent en is een bron van rijkdom voor veel stedelijke burgerlijke families met banden met handelsambachten en bestuurlijke administratie.

Vanuit het oogpunt van de verkoopwaarde van woningen is het gebied rond de Sint-Michielskerk een rijke buurt.

De meesten zijn handelaars, nemen administratieve en publieke functies in, doen aan

bouwnijverheid en omdat al het graan en vlees via de haven in Gent wordt ingevoerd, is er een zeer hoge concentratie van graanhandelaars, verwerkers zoals bakkers, brouwerijen en slagers.

Helaas konden we uit de vele processen en akten Jacob's beroep niet zwart-wit terugvinden. Uit de transportakte van het goed in Riethoven wordt een vervallen “Brouwhuijsken” vermeld. Er zijn te Riethoven talrijke “wijn-coopers”. Het huis van Jacobus Govaert te Gent is gelegen aan het huis van de brouwersgilde. De voogden bij zijn jongste kinderen in 1689 zijn een timmerman en kuiper. Dit zou er kunnen op wijzen dat onze Jacobus Govaert een handelaar was in het bij brouwen verwante producten of zelf handelde in wijnen of toebehoren voor deze ambacht zoals gruuten of kruiden en ook een tuinier kruidenier of gruitenier was te Gent.

2 sept. 2021 , te Hettlingen in Zwitserland

A.G. GOVAERT